

СРПСКА РЕПУБЛИКА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ВЛАДА
КОМИСИЈА ЗА ОБИЛАЗАК САБИРНИХ ЦЕНТАРА
И ДРУГИХ ОБЈЕКТА ЗА ЗАРОБЉЕНИКЕ У
СРПскоЈ РЕПУБЛИЦИ БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Т. 7. ✓
01245060

Стр: пов.

ИЗВЈЕШТАЈ

КОМИСИЈЕ О ОБИЛАСКУ САБИРНИХ ЦЕНТАРА И ДРУГИХ
ОБЈЕКТА ЗА ЗАРОБЉЕНИКЕ У АУТОНОМНОЈ РЕГИЈИ
КРАЈИНА

Пале, 17. августа 1992. године

01245061

Рјешењем Владе Српске Републике Босне и Херцеговине број об-2о од 9.8. 1992. године образована је комисија за обилазак сабирних центара и других објеката за заробљенике у Српској Републици Босни и Херцеговини у саставу Војин Лале, помоћник министра за правосуђе и управу и Мирко Еркић, инспектор милиције у Министарству за унутрашње послове.

Задатак комисије је био да на подручју АР Крајине оствари увид, преко надлежних органа, у стање објекта за смјештај ратних заробљеника, и других лица цивилног становништва који су се задешили у тим објектима, њихов статус смјештај и друге услове у којима се налазе и о томе Влади поднесе извјештај.

Комисија је у времену од 10. до 15. августа извршила обилазак објеката и то:

- Трнопоље, Омарска и Кератерм у Приједору
- "Мањача" код Бањалуке
- "Крингс" у Санском Мосту
- Средњошколски центар и Основна школа у Босанском Шамцу.

У насељеном мјесту Трнопоље код Приједора у просторојима Основне школе, Дома културе и једног броја приватних кућа, као и на отвореном простору око тих објеката под шаторима, смјештено је око 3.000 лица, старосне структуре од 18 до 60 година. Сви становници су мушкарци, осим неколико жена. Неколико мушкараца старије је од 60 година.

Број становника овог Центра свакодневно је промјенљив јер ничим није ограничено кретање као ни одласци у жељеном правцу, након прибављене одговарајуће документације.

На улазу овог насеља стоји натпис на српском и енглеском језику: "Отворени прихватни центар". Насеље се налази под заштитом војске Српске Републике која на улазу у насеље врши контролу уласка лица и поред обезбјеђења овим становницима пружа помоћ и у исхрани, здравственој заштити и др.

Око овог Центра нема никаквих ограда од жице или било каквог другог материјала.

Становници овог центра прихваћени су из сусједних насеља општине Приједор и то су лица која су одбила муслиманским екстремистима да учествују у оружаном побуну против Српске Републике, па су дошла својом вољом ради личне безбједности. Грађани у овом Центру су се самоорганизовали у погледу смјештаја, слободно се крећу, одлазе до својих кућа током дана и доносе храну и одјевне предмете.

Центар је под сталном контролом локалног Црвеног крста, који води бригу око исхране, здравствене заштите и др.

Центар посјећује Мерхамет и друге хуманитарне организације који пружају помоћ у храни, лијековима и одјевним предметима.

У Центру се не дешавају никакви екцеси нити се врши било каква оперативна обрада односно испитивање лица за утврђивање одговорности:

Треба још једном нагласити да је Центар потпуно отвореног типа да је свакоме одлазак дозвољен у жељеном правцу и у жељено мјесто. Међутим, за ове одласке мора се прибавити одређена лична документација и организовани и сигурни одлазак без чега се ни један становник и не усуђује друкчије отпутовати, а понајвише из бојазни од освете муслиманско - хрватских екстремиста.

II - ОМАРСКА КОД ПРИЈЕДОРА

01245063

У просторијама управне зграде рудника жељезне руде у Омарској смјештен је истражни центар ратних заробљеника у ком се налази 174 заробљеника - мушкараца старости између 18 и 60 година. Ова лица заробљена су у борби са српском војском на подручју општине Приједор. Над овим заробљеницима спроводи се истрага од стране инспектора националне, јавне и војне безбједности у циљу утврђивања појединачне одговорности. У току истраге врши се селекција ових лица у три категорије. Прву категорију представљају лица која су непосредно учествовала у оружаном побуну. Другу категорију представљају лица која су учествовала у набављању и финансирању наоружања и служили као веза екстремистима. Трећу категорију представљају лица која су безбједоносно неинтересантна а заробљена су у зонама оружаног дејства или им је од стране вихових екстремиста било онемогућено извлачење са тих простора.

Након утврђивања одговорности заробљеници I и II категорије пребацују се у војни логор на Мањачи, док се лица из III категорије пуштају на слободу или се пребацују у Отворени прихватни центар у Трнопољу, по виховој жељи.

Заробљеници су смјештени у једној сали у којој постоје војнички кревети и уредни санитарни чворови. Исхрана им је обезбијеђена у радничком ресторану која се припрема у централној згради рудника и дијели се на принципу самопослуживања.

У једној од канцеларија смјештена је амбуланта у којој ради лекар и медицинска сестра за пружање евентуалне прве помоћи док се у тежим случајевима затвореници превозе у медицинске центре Бава Лука и Приједор.

Објекат се налази под надзором активног и резервног састава милиције и није ограђен никаквом жицом.

III - КЕРАТЕРМ У ПРИЈЕДОРУ

У објекту Кератерм (предузеће за производњу керамичких плочица) сада нема заробљеника. Међутим, кроз овај

01245064

објекат прошло је око 4000 лица, у истражном поступку гдје се вршила селекција у циљу утврђивања појединачне одговорности и ови су заробљеници распоређени с обзиром на одговорност у прихватни центар у Трнопоље односно војни логор на Мањачи, који поступак је завршен до 5. августа 1992. године.

IV - МАЊАЧА

На Мањачи се налази војни логор гдје је у шест објеката смјештено 3.500 заробљеника са подручја општина: Приједор, Сански Мост, Дервента, Јајце, Мрковић град, Шипово, Кључ, Восанска Дубица, Доњи Вакуф, и Добој.

Логор је ограђен дуплом бодљикавом жицом између којих се налази минско поље.

У логору се налазе заробљеници између 18 и 60 година. Међутим има око 20 заробљеника који су млађи од 18 година, и око 25 старијих од 60 година. Ови заробљеници ће након краћег испитног поступка одмах бити пуштени, у колико се не утврди њихова кривична одговорност.

Према националној структури око 95% су муслимани а око 5% хрвати.

У поступку са заробљеницима примјењују се прописи женевске конвенције о заштити жртава рата од 1949. године и допунски прописи од 1977. године.

Исхрана заробљеника се врши на начин да они сами себи припремају храну од намирница које им даје управа логора и која по количини и квалитету удовољава захтјевима међународних конвенција, а једнака је храни којом се храни српска војска и официри. У исхрани су обезбијеђена два obroка дневно (доручак од 6 до 7,30 и ручак од 15,30 до 17 сати).

Од 15. јуна 1992. године у овај логор долазила је организација Мерхамет пет пута са храном и лијековима. Приликом тих долазака пуштено је 160 заробљеника претежно старијих од 60 година или млађих од 18 година, као и један број теже обољелих заробљеника.

Организација Међународног Црвеног крста је у два наврата извршила обилазак логора.

Такође је овај логор до сада посјетило седам страних новинских екипа.

У логору је обезбјеђена медицинска заштита са довољно лијекова, у којој учествују и лекари из реда затвореника.

Спавање је организовано у објектима са бетонском подлогом и простиркама од ћебади.

V - САНСКИ МОСТ

У овом мјесту организован је "истражни центар" смјештен у великој хали предузећа "КРИНГС" у ком се налази 112 заробљеника од 18 до 60 година, заробљених у оружаним сукобима са српском војском на подручју ове општине. Над заробљеницима се води истражни поступак у коме учествују инспектори националне јавне и војне безбједности и за које се утврди кривична одговорност врши се њихово пребацивање у војни логор на Мањачи.

Обезбјеђење истражног Центра врше радници активног и резервног састава милиције.

Искрану обезбјеђује српска војска.

Међутим, дозвољена је употреба хране коју донесе чланови породице ових заробљеника.

Канцеларије овог предузећа преуређене су у приручне амбуланте за пружање медицинске помоћи.

Смјештај заробљеника је како је наведено у једној великој хали са бетонским подом и простиркама од ћебади.

VI - БОСАНСКИ ШАМЦ

У Босанском Шамцу заробљеници су смјештени у три зграде.

У згради Средњошколског центра смјештено је 219 хрвата стављених у тзв. изолацију због онемогућавања њиховог организовања у непријатељским формацијама.

01245066

У згради Основне школе Митар Трифуновић - Учо налази се 29 заробљеника изразитих мослиманско-хрватских екстремиста заробљених у борби и против којих је покренут кривични поступак.

У згради штаба бивше територијалне одбране налази се 104 заробљеника муслиманске и хрватске националности старих од 18 до 60 година који су били наоружани за борбу и сврстани у формацијске јединице непријатеља. И против свих ових лица покренут је кривични поступак.

Обезбјеђење у сва три објекта врше радници резервног састава милиције. Храна се обезбјеђује из кухиње српске војске и милиције.

За све затворенике обезбјеђена је здравствена и медицинска помоћ.

VII - ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Из изложеног и ученог става Комисија истиче сљедећа питања и проблеме којима би у наведеном периоду требало посветити посебну пажњу:

1. Општа је констатација и критика скоро у свим мјестима које је комисија обишла да Влада Српске Републике Босне и Херцеговине није посветила дужну пажњу проблему објеката за смјештај заробљеника, није расправљала о тим питањима и да је и раније путем овакве комисије требала да оствари увид у ове проблеме.

2. Питање смјештаја заробљеника није задовољавајуће, јер су у већини посјећених објеката изразито лоших неадекватних просторија и непостојања одговарајућих лежаја и ћебади (спава се на бетонима у некадашњим радионицама и халама а на Маваџи у преуређеним шталама).

3. У већини посјећених мјеста истакнут је проблем исхране у наредном периоду. Овај проблем нарочито је истакнут на Маваџи, гдје Управа логора тражи да Влада, путем Министарства одбране предузме одмах одговарајуће мјере.

4. У већини мјеста истакнут је проблем слабе координације милиције и војске у погледу обезбјеђивања прегледаних објеката и преношење функције обезбјеђивања објеката са милиције на војску.

5. Непостојање одговарајућих прописа у вези са поступањима са цивилним становништвом у избјеглиштву, што је нарочито истакнуто у Трмољу.

VIII - ПРЕДЛОГ МЈЕРА

На основу уочених проблема и стања у прегледаним објектима за затворенике и цивилно становништво предлаже се да Влада заузме ставове о следећем:

1. Да Влада у свом методу рада у вези са проблематиком рада објеката за заробљенике, сабирних центара, истражних центара и других сличних објеката и даље путем својих комисија остварује увид у стање тих објеката и поступање са лицима у тим објектима и о томе редовно заузима своје ставове.

2. Да надлежни органи у општинама обезбиједи одговарајуће просторије и легаје којима ће се омогућити бољи услови живота у објектима за обе сврхе предвиђени међународним конвенцијама.

С обзиром на изразито лоше стање смјештаја у војном логору на Мањачи задужује се Министарство одбране да одмах предузме мјере којима би се створили бољи услови смјештаја у овом војном логору, посебно имајући у виду веома скућено стање и све већи број долазећих заробљеника.

3. С обзиром на отежане услове обезбјеђивања хране и приближавања зиме неопходно је и по питању исхране заробљеника предузети одговарајуће мјере.

4. Министарство одбране и Министарство унутрашњих послова предузеће мјере да се сви наведени објекти предају на обезбјеђење војсци Српске Републике.

5. Да се што прије због свјетске јавности и могућих манипулација ријеша питање Отвореног прихватног центра у Трнопољу на начин да се омогући што брже напуштање овог подручја.

6. Да Министарство одбране и Министарство унутрашњих послова заједнички припреме адекватне прописе о поступању са заробљеним лицима смјештеним у сабирне или истражне центре, или друге објекте за смјештај ових лица.